

ІНСТИТУТ КРИМІНАЛЬНО-ВИКОНАВЧОЇ СЛУЖБИ

КАФЕДРА ПРАКТИЧНОЇ ПСИХОЛОГІЇ

ПАТОПСИХОЛОГІЯ

ПРОГРАМА

**навчальної дисципліни
для підготовки фахівців ступеня вищої освіти бакалавр
за напрямом підготовки (6.030102) Психологія
галузі знань (0301) Соціально-політичні науки**

**Київ
2017 рік**

РОЗРОБНИК ПРОГРАМИ:

Ятчук Марія Сергіївна, старший викладач кафедри практичної психології,
кандидат психологічних наук

Обговорено та схвалено вченою радою Інституту кримінально-виконавчої
служби

_____._____.2017 року, протокол №_____

ВСТУП

Програму навчальної дисципліни «Патопсихологія» розроблено відповідно до освітньо-професійної програми підготовки бакалавра за напрямом підготовки 6.030102 «Психологія».

Предметом вивчення навчальної дисципліни є дослідження феноменології порушень психічної діяльності у різних її формах при різних психічних захворюваннях.

Міждисциплінарні зв'язки:

Забезпечуючі дисципліни: загальна психологія, вікова психологія, експериментальна психологія, психофізіологія, історія психології, психодіагностика.

Забезпечувані дисципліни: клінічна психологія, основи психотерапії, юридична психологія.

Програма навчальної дисципліни складається з таких розділів:

Розділ 1. Теоретичні засади патопсихології.

Розділ 2. Розлади пізнавальних процесів.

Розділ 3. Розлади особистості.

1. Мета та завдання навчальної дисципліни

1.1. Метою викладання навчальної дисципліни «Патопсихологія» є засвоєння сучасних уявлень про структуру розладів психічної діяльності та особистісних властивостей хворих, зумовлених захворюванням; ознайомлення з патологічними явищами в зіставленні із закономірностями формування та перебігу психічної діяльності в нормі.

1.2. Основними завданнями вивчення навчальної дисципліни «Патопсихологія» є:

- ознайомлення з основними термінами патопсихології;
- розгляд порушень психічних процесів;
- визначення стратегії реабілітації та реадaptaції хворих з урахуванням патопсихологічних особливостей та порушень.

1.3. Згідно з вимогами освітньо-професійної програми здобувачі вищої освіти повинні:

знати:

- методи патопсихологічного дослідження;
- патопсихологічні методики діагностики;
- патологію психічних процесів;
- вимоги до особистісних та професійних якостей патопсихолога;
- патопсихологічні порушення при окремих психічних захворюваннях;
- патопсихологічні реєстр-синдроми;
- основні підходи до класифікації психічних захворювань та загальні принципи МКХ-10;
- феноменологію порушень вищих психічних функцій при різних порушеннях психіки;
- нозологічно орієнтовані підходи;
- порушення розвитку особистості;

– понятійно-категоріальний апарат;

вміти:

- складати план патопсихологічного дослідження;
- самостійно проводити патопсихологічне дослідження;
- інтерпретувати дані патопсихологічного дослідження;
- складати заключення патопсихологічного дослідження;
- володіти принципами патопсихологічного синдромного аналізу;
- здійснювати оцінку психічного стану при психічних порушеннях;
- застосовувати суто психологічні впливи для запобігання захворювань;
- володіти знаннями спрямованими на підвищення психологічних ресурсів й адаптаційних можливостей людини;
- оцінювати ступінь вираженості психічного дефекту;
- виявити збережені психічні властивості для здійснення реабілітаційних заходів.

На вивчення навчальної дисципліни «Патопсихологія» заплановано 108 годин 3 кредити ECTS.

2. Структура навчальної дисципліни

Розділ 1. Теоретичні засади патопсихології

Тема 1. Предмет і завдання патопсихології

Становлення патопсихології як науки. Вітчизняні засновники патопсихології (Л.С. Виготський, Б.В. Зейгарник, С.Л. Рубінштейн). Стан розвитку патопсихології на початку ХХІ сторіччя. Предмет патопсихології. Задачі патопсихології: створення методів психологічного дослідження, які допомагають діагностиці психічних захворювань; розробка методів дослідження, які допомагають оцінити ефективність різних способів терапії; створення методів дослідження, спрямованих на рішення експертних питань; дослідження недостатньо вивчених психічних захворювань; створення методів дослідження, які дозволяють здобути дані, необхідні для здійснення психотерапії та реабілітації. Основні поняття патопсихології. Сучасні принципи синдромально-орієнтованої класифікації психічних розладів. Загальні принципи Міжнародної класифікації хвороб-10 (МКХ-10).

Тема 2. Методи патопсихології

Специфіка патопсихологічного дослідження. Сутність патопсихологічного експерименту. Принципи патопсихологічного експериментального дослідження: системний якісний аналіз психічної діяльності хворого; моделювання психічної діяльності в експериментальних умовах; звернення до особистості хворого, актуалізація його особистісних відносин; активна позиція патопсихолога під час експерименту; виявлення не лише порушених, а й збережених сторін психічної діяльності для опори на них у психокорекційній роботі. Особливості бесіди, що використовується у патопсихологічному дослідженні. Спостереження в структурі патопсихологічного експерименту. Етапи проведення патопсихологічного дослідження: підготовчий, отримання емпіричних даних, аналіз та інтерпретація отриманих даних. Правила підбору патопсихологічних

методик.

Розділ 2. Розлади пізнавальних процесів

Тема 1. Розлади сприймання та свідомості

Кількісні (гіперестезія, гіпестезія, анестезія) та якісні (парестезії, сенестопатії, синестезії) розлади відчуттів. Розлади сприйняття (ілюзії, галюцинації, псевдогалюцинації, психосенсорні розлади). Критерії розрізнення істинних та псевдогалюцинацій. Види галюцинацій: слухові, зорові, нюхові, тактильні, вісцеральні, гіпнагогічні, функціональні, нав'язні і викликані. Проблема сприйняття болю і сприйняття хвороби.

Тема 2. Порушення пам'яті та уваги

Кількісні порушення пам'яті: гіпермнезія, гіпомнезія, амнезія. Класифікація амнезії за такими критеріями: відношення до періоду часу (ретроградна, антероградна, конградна, ретроантероградна амнезія), порушення функції пам'яті (фіксаціона амнезія, анекфорія), динаміка (загальна прогресуюча амнезія, ретардована амнезія, стаціонарна амнезія, регресуюча амнезія). Якісні розлади пам'яті (парамнезії): псевдоремінесценції, конфабуляції, кріптомнезії, ехомнезії. «Корсаковський синдром». Особливості порушень пам'яті у хворих різних нозологічних груп. Дослідження пам'яті та виявлення її порушень. Увага і її порушення. Особливості порушень уваги у хворих різних нозологічних груп. Методики для дослідження уваги та виявлення її порушень.

Тема 3. Розлади мислення та мовлення

Порушення операціональної сторони мислення. Порушення динаміки розумової діяльності: лабільність мислення, інертність мислення. Порушення особистісного компоненту мислення. Розлади змісту мислення (нав'язливі ідеї, надцінні ідеї, маячні ідеї). Маячні синдроми: параноїдний, паранойяльний, парафренний, галюцинаторно-параноїдний. Розлади мови: недорозвинення мови, олігофагія, вербігерації, паліталії, ехолалії, логоклонії, аутизм, дизартрія, афазії, парафазії, заїкування. Розлади письма.

Розділ 3. Розлади особистості

Тема 1. Розлади емоційно-особистісної сфери

Симптоми емоційних порушень: порушення емоційного реагування (експлозивність, емоційне застрягання, амбівалентність, почуття втрати почуттів), симптоми розладів настрою (гіпертімія, ейфорія, гіпотімія, дисфорія, тривога, емоційна слабкість, апатія, емоційна монотонність, емоційне огрубіння, емоційна тупість, гіпермімія, амімія, пар амімія). Синдроми емоційних розладів: депресивний синдром, маніакальний синдром. Тривожна депресія, апатична депресія, маскована депресія. Порушення волі: порушення вольових спонукань (гіпобулія, абулія, гіпербулія, парабулія), порушення потягів. Дослідження розладів волі.

Тема 2. Характеристика розладів особистості та їх дослідження

Психопатичні стани. Психопатії. Патохарактерологічний розвиток. Психопатизації. Систематика клінічних варіантів психопатій: астенична,

сенситивна, психастенічна, шизоїдна, нестійка, істерична, експлозивна, епілептоїдна, параноїдна, мозаїчна. Динаміка психопатій. Формування психопатій. Дослідження розладів особистості: методика дослідження рівня домагань; методика дослідження самооцінки Дембо-Рубінштейн; особистісний опитувальник Айзенка; опитувальник Шмішека; патохарактерологічний діагностичний опитувальник (ПДО); міннесотський багатопрофільний особистісний опитувальник (ММРІ). Проективні методики.

Тема 3. Патопсихологія шизофренії

Нозологічно орієнтовані підходи. Класифікація психічних захворювань. Групи психічних захворювань за А.В. Снежневським: ендогенні психічні захворювання, екзогенні психічні захворювання, невротичні психічні захворювання, викривлення психічного розвитку. Класифікація психічних розладів за четвертим виданням Діагностичного та статистичного посібника з психіатрії. Шизофренія. Історія вивчення. Клінічні форми шизофренії: параноїдна шизофренія, гебефренічна шизофренія, кататонічна шизофренія, проста форма шизофренії, шизофренічний дефект, особливі форми шизофренії, уповільнена шизофренія, неврозоподібна шизофренія, психопатоподібна шизофренія, параноя, приступоподібна шизофренія.

Тема 4. Патопсихологія епілепсії

Історія вивчення епілепсії. Епілепсія. Зміни особистості хворого на епілепсію. Психічні розлади при епілепсії. Афективні розлади. Особливості перебігу та діагностики епілепсії у дітей. Прогноз при епілепсії.